

Függelék
*Az egyház szenvedése Kálvin
tanításában*

Kálvin János erre vonatkozó tanításának részletes, teológiatörténeti elemzése, de pusztán ismeretése is messzire vezetne. Amikor előadásunk végén ezt a kitérőt megteesszük, sokkal inkább az olvasási-tanulási kedv fölkeltése a szándékunk, semmint egy szisztematikus tanulmány megalkotása. Szükségesnek látjuk ezt, ugyanis Kálvin teológiájára, áttetsző, tiszta tanításaira csak áttételek révén hivatkozunk a legtöbbször: idézeteket idézünk ahelyett, hogy a kútfőből merítenénk.

Kálvin minden írásában úgy beszél az egyházról mint Krisztus testéről, amelyről a szenvedést leválasztani nem lehet. Főművében, az *Institutió*-ban, a megváltásról szóló fejezetben kerül elő az egyház szenvedésének kérdése. Nem a világ gonoszságának oldaláról közelíti meg az egyház állapotát, hanem a Krisztus megváltói tettének valóságából indul ki. A szenvedés azzal függ össze, hogy Krisztus a mi bűneinket magára vette, önkéntes engedelmességből. Szenvéde és halála, adósságunk kiegyenlítése mindennapi életünk gyakorlatában azt jelenti, hogy az ő választott népe nem rabja a szenvedésnek és a halálfélelemnek: „Ezt a kiegyenlítést kell főleg szem előtt tartanunk, hogy ne reszkessünk és ne aggódjunk egész életünkben...” (Intitutio, II.16.5.) Annyira egyek lettünk vele (az Egyház az egyház Urával), hogy nem lehetünk tétlen, közömbös szemléelői annak, ami vele történik.

Kálvin látásában a sákramentumok is Krisztus szenvedéseire irányítják figyelmünket, s ne-

künk szükségünk van az emlékeztetésre, hiszen olyan hamar meglankadunk: „hitünk — írja — megerősödik az emlékezésben.” Óriási fontossággal bír az, hogy Kálvin az egyháztagságot a szenvedés vállalásának, a Krisztusért való üldöztetés elfogadásának oldaláról is megközelíti, az úrvacsora sákramentuma kapcsán. Hivatkozik az apostoli kánonokra, az antiókiai zsinatra (341), a toledóira (400), amelyek szerint az úrvacsora rendszeres vállalása a Krisztusért való szenvedés önkéntes vállalása is.

Az egyházfegyelmelés erre a területre is ki kell hogy terjedjen. Ki kell zárni az egyház tagjai sorából azokat, akik az úrvacsorát vasárnapról vasárnapra nem veszik magukhoz, mert ezáltal Krisztus érettségünk való szenvedését nem vállalják magukénak. Gondoljuk el, milyen messzire eltértünk az atyai örökségtől! A gyakori úrvacsorázásnak éppen ebben az értelmezésben találjuk rendkívüli fontosságát. Kálvin minden vasárnap kiosztotta az úrvacsorát. Az igehirdetés ugyanis nem választható el a látható Igétől, a sákramentumoktól. A magyar református egyház jelentős része az évi ötvenkét vasárnapi úrvacsorai alkalmat hat alkalomra soványította le.

Reformátorunk azt is tanítja a Krisztussal és Krisztusért való szenvedéseinkről, hogy az lényegében *válaszadás*, noha szegényes módon, Megváltónk végtelen szeretetére. A szenvedést *csak* szenvedéssel lehet viszonzni, a szeretetre a válasz csak a szeretet lehet. Szenvető szeretetünk parányi *visszajelzés* az övére. Nem kívülről, a világ által reánk kényszerített kereszthordozásról van szó. Nem az üldözők kényszerítése, hanem Krisztus szeretetének belső hatalma szorongat minket, az eredeti kifejezésnek (συνέχω — szünekhó: szo-

rít, összeprésel, teljesen leköt) értelmében is. „Amiket a sákramentumokról eddig előadtunk — írja Kálvin —, eléggé mutatják, hogy az nem azért rendeltetett, hogy egyszer vegyük évente, és csak úgy kénytelen-kelletlen, mint az manapság közönségesen szokás, hanem hogy minél gyakrabban éljenek vele a keresztyének mindnyájan és hogy minél gyakrabban megújítsák Krisztus szenvedéseinek emlékezetét, hogy ez emlékezet által részint fenntartsák és erősítsék hitüket, részint ösztönöztesse arra, hogy vallást tegyenek az ő dicsőségéről és hirdessék az ő jóságát és végre táplálják a kölcsönös szeretetet és egymás között is bizonyosságot tegyenek arról, aminek kapcsát a Krisztus testével való egyességben látják. (IV. 17.44.)

Miközben Kálvin ilyen komolyan veszi a mi Krisztusért való szenvedéseinket, egy pillanatra sem feledkezik meg az intésről: szenvedéseink, noha Krisztusra vonatkoznak, mégsem az Ő elégtételt adó szenvedésének és halálának megismétlése, még csak nem is utánzata. Krisztus szenvedése egyetlen és megismételhetetlen. Szendvedéseink nem *érdemszerzőek* sem magunk, sem mások számára. Nem teljesíthetjük túl a nekünk adott szenvedés mértékét. Így hát nem is raktározhatók el az egyház kincstárában *tesaurus ecclesiae* módjában, amint azt a római katolikus egyház tanítja. (IV.18.14.).

A viszonszeretetből vállalt szenvedés *kegyelmi ajándékának* (Fil 1,29) belső kényszere mellett megvan a *kívülről* is támadó ellenség lefegyverzésének értelme is. A lefegyverzés a mi *lefegyverkezésünkkel* egyidejűleg megy végbe. Nem lezárt, már véglegesen megtörtént eseményről van szó sem a Gonosz támadása, sem felfegyverke-

zésünk esetében. Noha Krisztus győzelme már végbement, már a miénk, de ez a mi oldalunkon nem a harc megszűntetését, nem *kvietizmust* jelent. Éppen mert megtörtént, állandó eseményként tovább történik. Kálvin azt tanítja, hogy fel kell öveznünk magunkat és engedelmességnünk kell Krisztus Urunknak. Építenünk kell, a Sátán ellenében, Isten házáat, a juhokat legeltetni kell, a farkasokat pedig elűzni.

A szenvedés az igazságért való üldöztetésünk *következménye* is. Krisztus méltóztat minket erre a szenvedésre, noha Ő maga az Igazság, és minden mi igazságunk nem több egy megfertőztetett rongydarabnál. *Vigasztalásunk* is van a mi megtiszteltetésünkben. Kálvin nem humán-pacifista, megalkuvó keresztyén életvitelt hirdetett, hanem mozgósít a sátáni hazugságok ellen, s a mi szolgálatunkat egyenesen *hadszolgálatnak* nevezi: „Azután a maga nemében egyedülálló ez a vigasztalás, mikor az igazságért üldözést szenvedünk. Ilyenkor ugyanis eszünkbe kell jutni annak, hogy mily nagy tisztességre méltat bennünket Isten azzal, hogy így ránk nyomja az ő harcosainak különleges jegyét. Szerintem pedig az igazságért nemcsak azok szenvednek üldöztetést, kiket az evangélium védelmezése miatt, hanem azok is, kiket bármiféle igazságnak pártolása miatt ér bántalom.” (III.8.7.). Nem kell siránkoznunk az üldözés súlyos óráiban, hiszen Krisztus boldognak mondja azokat, akik háborúságot szenvednek az igazságért (Mt 5,10).

A szenvedők, a harcosok nem mindenike van az első vonalban. Kálvin felhívja figyelmünket azokra is, akik védik, oltalmazzák, elrejtik a halálra keresetteket. Ez is Krisztusért való szenvedésnek minősül.

Induljunk tovább az Igére figyelő Kálvin nyomdokain: mit is jelent az Istennek tetsző szenvedés?

Újból és újból visszatér az a gondolat: nem kedvetlen, reménytelen, rezignált az Egyház Uráért való szenvedése. Van keserűség is a szenvedésben, de ha nem lenne, miben lenne nyilvánvaló a fájdalom? (1Tim 4,10; 2Kor 6,8) Nagy *hálatlanság* lenne, ha nem szívesen és örömmel tenénk azt, amit Krisztus örömmel tett érettünk. Méltán hivatkozik 1Pt 4,16-ra: „Ha mint keresztyén szenved valaki, ne szégyellje, sőt dicsőítse azért az Istent.” Így, amikor megsebeznek bennünket, az lelki vigasztalásban és nyugalomban talál. (III.8.8.)

A szenvedés sem mentes a *kísértésektől*. Kálvin éles tekintete felismerte a rezignált szenvedés ellenpólusát: az eufórikus, önhitt, rajongó, nem józan, nem a Szentlélektől való, a magunk hullámhosszán maradó hamis, önszerető szenvedés kísértését. A kettőnek semmi köze nincs egymáshoz. Nem minden *érte* való szenvedés *általa* való is egyben. Meglophatjuk Isten egyedüli dicsőségét, ha bármiben is magunkra irányítjuk a figyelmet. Pál tudatában van szenvedéseinek: „mekkora üldöztetéseket szenvedtem!” Nyomban hozzát teszi: „de nem én!” Ahonnan elmarad ez a „de nem én!”, ott már a magunk talajára csúszott át a szenvedés, a kegyelmi talajról a magunk dicsőségének talajára.

Gyermekien tisztának hat Kálvin gondolatmenete: ez a világ elmúlik, az árnyékvilág, nem kell-e majd szégyenkeznünk amiatt, hogy nem vállaltuk a szenvedést azért, ami nem múlik el? „Szégyellnünk kellene magunkat, ha azokat, amikre Isten ily nagy jutalmat rendelt, kevesebbre be-

csülnők, mint a jelen életnek árnyékként elmúló kecs egetések.” (III.8.7.)

Kálvin minden művében (sőt leveleiben is) szüntelenül visszatér a szenvedés kérdésére. Nem beszélhetünk hiteles körütekintéssel az Egyház szenvedéséről, ha a kálvini tanítást elhallgatjuk vagy megkerüljük. Számtalan utalást találunk az Evangéliumi Harmóniában is. Isten nem kíméli övéit, nehogy *tétlenségre* adják magukat, tanítja Kálvin. Krisztusnak katonái csak akkor lehetünk, ha a világ legnagyobb része ellenséges indulattal támad ellenünk s üldöz egészen a halálig. A test nem bírja elviselni az evangélium tudományát. Az élet egész folyamán nyomorúságos a hívők helyzete, szakadatlan láncolatban kell magukra vállalniuk a sok méltatlanságot. Isten meg nem érdemelt gyaláztatásoknak veti alá a hívőket, hogy megalázza őket, de hogy, végeredményben, meg is védje az ő jó ügyüket. Krisztus minden tanítványát a keresztre szánja. Nem volt olyan idő, amikor ne üldözték volna Krisztus követőit. Az egyház soha nem élt és nem is fog nyugodt körülmények között élni. A keresztt a hívők hátához nőtt.

„[Az írástudók és a papok] mikor Krisztus ellen támadnak, úgy mutatják magukat, hogy az egyház rendjéért aggodnak, mintha ennek hűség és becsületes védői volnának.” (Evangéliumi Harmónia, III. 190.) A legtöbb üldöztetés, hívja fel a figyelmünket Kálvin, vallási gyökerű, sőt ez a fajta hamis, egyházas köntösben jelentkező egyházféltő buzgóság győzte meg a világi hatóságot Krisztus egyházának üldözésére.

Legyünk hálásak Istennek, amiért Ő az Egyház szenvedésének kérdésében világossággal ajándékozta meg Kálvin Jánost.